

Frames i temàtiques predominants durant la cobertura informativa internacional de la revolució tunisiana

*Predominant frames and topics during the international
media coverage of the Tunisian revolution*

David Meseguer-Mañá

Doctor i professor del Departament de Comunicació de la Universitat
Pompeu Fabra

i membre del Grup de Recerca en Comunicació Política, Mitjans
i Democràcia (COMPOL).

david.meseguer@upf.edu

Carles Pont-Sorribes

Doctor i professor del Departament de Comunicació de la Universitat
Pompeu Fabra

i membre del Grup de Recerca en Comunicació Política, Mitjans
i Democràcia (COMPOL).

carles.pont@upf.edu

Frames i temàtiques predominants durant la cobertura informativa internacional de la revolució tunisiana

Predominant frames and topics during the international media coverage of the Tunisian revolution

RESUM:

La revolta popular tunisiana del gener del 2011 va suposar la fi del règim de Ben Ali i l'inici de profunds canvis socials i polítics que han afectat molts països àrabs. El gran volum i el flux constant d'informació va posar a prova la capacitat dels mitjans de comunicació per a fer una cobertura multimèdia d'acord amb les noves formes de consum de l'audiència. En aquest context social i mediàtic, hem estudiat el *framing* i la tematització per conèixer com set dels principals mitjans de comunicació del món van enfocar les seves informacions i van elaborar el discurs sobre un esdeveniment de notable transcendència històrica. Els resultats demostren com la majoria de les notícies es van enquadrar des del punt de vista del conflicte i l'interès humà, com l'atur va ser la temàtica predominant a les televisions i l'autoritarisme als diaris, i, finalment, com Al Jazeera English va fixar l'agenda intermèdia.

PARAULES CLAU:

Tunísia, revolució, cobertura mediàtica, *framing*, tematització, Al Jazeera English.

Predominant frames and topics during the international media coverage of the Tunisian revolution

Frames i temàtiques predominants durant la cobertura informativa internacional de la revolució tunisiana

ABSTRACT:

The Tunisian uprising in January 2011 marked the end of the Ben Ali regime and it was the beginning of far-reaching social and political changes that have affected many Arab countries. During this uprising, the huge volume and constant flow of information tested the media's ability to provide multimedia coverage in keeping with the audience's new forms of consumption. In this social and media context, we have studied the corresponding frames and topics to find out how seven of the world's leading media approached their information and created the narrative of a remarkable historical event. The results show that most of the news was framed from the point of view of the conflict and of human interest, that unemployment was the predominant topic on television channels while authoritarianism predominated in newspapers, and that Al Jazeera English set the intermedia agenda.

KEYWORDS:

Tunisia, uprising, news media coverage, framing, topics, Al Jazeera English.

1. Introducció

L'aixecament popular tunisià del desembre del 2010 va aconseguir, quatre setmanes més tard, el derrocament del règim dictatorial de Ben Ali i va propiciar l'inici d'un profund procés de canvi sociopolític que es va estendre per una gran quantitat de països àrabs i que encara avui té conseqüències directes en tota la regió. Les revoltes àrabs no van ser una espurna sorgida de manera espontània. La conjuntura internacional i els antecedents històrics intrínsecs de cada estat àrab van conferir unes circumstàncies molt concretes perquè la revolució tunisiana esclatés i s'estengués per bona part del Magrib i del Pròxim Orient. En el cas de Tunísia, el país mediterrani presenta una història recent de lluita ciutadana, treballadora i sindical. Com apunten Rodríguez (2012) i Segura i Mas (2013), les protestes i vagues a la regió minera de Gafsa durant el 2008 ja evidenciaven el malestar creixent de certs sectors socials amb el règim autocràtic que ostentava el poder a Tunis.

Cal remuntar-se fins al 20 de març del 1956, moment en què el país nord-africà va independitzar-se de França, per a entendre quines van ser les causes que van provocar l'esclat de la revolució a Tunísia. Els governs de Habib Bourguiba (1957-1987) i de Zine al-Abidine Ben Ali (1987-2011) van contribuir al desenvolupament estatal amb mesures com la reforma agrària, la defensa de la igualtat de les dones, la industrialització i l'obertura cap a Occident, però, al mateix temps, les diferents polítiques econòmiques aplicades al llarg d'aquestes dècades van fer augmentar les desigualtats socials i territorials. L'empitjorament de les condicions socioeconòmiques d'un sector important de la població, l'elevada taxa d'atur, la censura i la manca de llibertat d'expressió, la corrupció i l'enriquiment de les elits polítiques i empresarials, així com la repressió i la duresa amb la dissidència política, van provocar l'esclat de diferents revoltes populars durant les presidències de Bourguiba i Ben Ali (Álvarez-Ossorio i Gutiérrez, 2011; Bassets, 2012; Ben Romdhane, 2011; Camau, 1989; Godec, 2009; Mahjoub, 2006; Segura i Mas, 2013). La dictadura tunisiana va neutralitzar aquesta successió de protestes després de fer concessions i aplicar reformes o bé mitjançant l'ús de la força militar i policial. Tot i no aconseguir la caiguda del règim, aquest descontentament social gestat al llarg de dècades va sembrar la llavor perquè, finalment, el 17 de desembre del 2010 la revolució tunisiana esclatés.

1.1. Cronologia de la revolució tunisiana

En aquesta recerca s'analitzaran les quinze jornades de la revolució tunisiana compreses entre el 17 de desembre del 2010 i el 20 de gener del 2011, que detallarem breument a continuació (Bassets, 2012; Institut Europeu de la Mediterrània, IEMED, 2018; Al Jazeera English, 2011). El 17 de desembre del 2010, el jove venedor de fruita Mohamed Bouazizi es va cremar a l'estil bonze com a acte de protesta davant d'un abús policial marcat per la corrupció i el menyspreu. Com a reacció es van produir enfrontaments entre habitants locals i la policia que van continuar durant el 18 i 19 de desembre i que es van allargar i estendre per tot el país fins a la dimis-

sió de Ben Ali. El 28 de desembre del 2010, el president tunisià va visitar Mohamed Bouazizi a l'hospital i va fer un discurs a la televisió nacional per instar a la fi de les protestes «perquè perjudiquen greument l'economia tunisiana». El 29 de desembre, les mobilitzacions continuaven en ciutats com Monastir i Chebba i les forces de seguretat actuaven amb duresa per dissoldre-les. L'11 de gener del 2011, quatre manifestants van morir en disturbis a Kasserine. El ministre de l'Interior Rafik Belhaj Kacem és destituït i el Govern tunisià anuncia l'alliberament dels detinguts en les protestes. El 12 de gener, els enfrontaments entre la població i els cossos de seguretat continuen fent créixer la xifra de morts. El 13 de gener, les protestes i les morts se succeeixen i, davant la gravetat de la situació, Ben Ali promet un «complet i profund» canvi polític i econòmic, en què participin tots els actors de la societat civil i anuncia que no es presentarà a les eleccions del 2014.

El 14 de gener del 2011, es declara l'estat d'emergència i Ben Ali abandona el país magribí amb destinació a l'Aràbia Saudita. El primer ministre Mohamed Ghannouchi assumeix la presidència interina i l'exèrcit pren el control de país. El 15 de gener, el Tribunal Constitucional nomena el president del Parlament, Fouad Mebazaa, president interí. Mebazaa confirma Ghannouchi com a primer ministre i li encomana el nomenament d'un nou govern d'unitat nacional amb la participació de l'oposició. El caos segueix al país, on se succeeixen saquejos i enfrontaments entre cossos de seguretat i la vella guàrdia de seguretat de Ben Ali. El 16 de gener, WikiLeaks treu a la llum nous cables diplomàtics que mostren com els EUA coneixien la corrupció en el si de la família Ben Ali-Trabelsi. Es produeixen saquejos en immobles propietat de familiars de l'expresident, un nebot de Leila Trabelsi resulta mort i un gendre de Ben Ali és arrestat. El 17 de gener, Mohamed Ghannouchi anuncia la formació d'un govern d'unitat nacional amb els ministeris més importants per a membres de l'antic executiu i les carteres menys importants per a membres de l'oposició. El 18 de gener, les protestes continuen als carrers per la presència de sis membres de l'Agrupament Constitucional Democràtic (RCD) al nou Govern. Es produeix la dimissió de quatre ministres opositors del Govern d'unitat nacional i Fouad Mebazaa i Mohamed Ghannouchi abandonen l'RCD. El 19 de gener, el Govern suís ordena congelar els comptes bancaris i béns de Ben Ali. L'Alta Comissió de l'ONU per als Drets Humans, Navi Pillay, diu que Nacions Unides té previst enviar un equip de funcionaris de drets humans al país nord-africà. El 20 de gener, tots els ministres del Govern interí abandonen l'RCD de Ben Ali, però romanen en els seus càrrecs.

1.2. Estat de la qüestió i objecte d'estudi

En el camp de la comunicació, la revolució a Tunísia va permetre constatar el paper rellevant de les xarxes socials en un context nacional de censura informativa (Harb, 2011; Lim, 2013; Meseguer, 2016; Soengas, 2013) i també la consolidació de les plataformes en línia de les principals televisions d'àmbit internacional com a nou model de producció periodística (Sarnelli, 2013). El gran volum i el flux constant

d'informació durant aquell succés van posar a prova la capacitat dels mitjans de comunicació d'adaptar-se a una nova manera de cobrir esdeveniments, d'acord amb les noves formes de consum de l'audiència. En aquest tipus d'entorns informatius que evolucionen a gran velocitat, el relat periodístic en mitjans digitals deixa de ser un producte acabat i passa a ser un sistema integrat de missatges en contínua transformació (Robledo-Dioses i Atamara-Rojas, 2018; Scolari, 2013). Amb una gran quantitat de mitjans convertits en plataformes multimèdia a finals dels anys 2000, la tradicional difusió compartimentada del missatge informatiu, dividida entre diferents gèneres i diferents mitjans, perd pes i muta cap a una forma de relat contínua i transmèdia (Carrera, Limón, Herrero i Sainz, 2013; Jenkins, 2008; Salaverría, 2003).

En aquest context social i mediàtic, l'estudi del *framing* i de la tematització ens ha de permetre conèixer amb detall com van enfocar les seves informacions i com van elaborar el discurs sobre un esdeveniment de notable transcendència històrica a partir de l'establiment de determinats marcs interpretatius, set dels principals mitjans de comunicació del món —els llocs web de quatre televisions d'informació 24 hores i tres diaris d'abast internacional. En aquest sentit, l'anàlisi de les peces informatives a partir dels enquadraments i de la construcció del temari també ens ha de possibilitar la identificació de diferents factors que van condicionar la cobertura mediàtica.

2. Marc teòric i conceptual

2.1. Tematització

Construcció del temari és el concepte que autors com Rodrigo (1989) han emprat per a referir-se al plantejament teòric de l'*agenda-setting* de McCombs i Shaw (1972). Amb la selecció d'un tema i la seva col·locació al centre de l'atenció pública, la tematització contribueix al fet que l'opinió pública redueixi la complexitat social i afavoreixi la comunicació entre subjectes fixant l'atenció sobre els temes comuns rellevants (Rodrigo, 1989: 135). Grossi (1985), Tuchman (1978) i Marletti (1985), entre d'altres, també destaquen la importància que té la tematització en la producció periodística i, per extensió, en el procés de construcció social. Marletti (1985: 25) assenyalava que els mitjans de comunicació centren l'atenció en uns temes i no en uns altres com a conseqüència d'una clara vocació de fixar l'agenda en connivència amb el mateix poder polític. L'autor considera que la tematització, més que la simple exposició de temes, suposa centrar i construir l'atenció en aquests temes. En aquest sentit, Rodrigo (1989: 136) subratlla que en la tematització és necessari el concurs del sistema informatiu i destaca la limitació dels seus efectes tot indicant que, a falta d'estudis concloents, no es pot afirmar que un mitjà de comunicació tematitza un esdeveniment. En canvi, sí que hi ha estudis que demos-

tren que la cobertura d'un determinat mitjà condiona la tematització que la resta de mitjans fan sobre un fet. És el que es coneix com *agenda intermèdia* (Dearing i Rogers, 1996: 20-21; McCombs 2006: 61).

2.2. *Framing* i marcs interpretatius

Quan s'aborda el fixament de l'agenda entre mitjans, cal anar més enllà del primer nivell de l'*agenda-setting* (McCombs i Shaw, 1972) i centrar-se en l'establiment de l'agenda d'atributs. Perquè, a banda de fixar l'atenció sobre determinats temes, els mitjans també atorguen determinades característiques, qualitats i atributs als temes, tot ressaltant-ne o amagant-ne alguns aspectes i elements particulars (McCombs i Evatt, 1995). Aquest segon nivell de l'*agenda-setting* introdueix el concepte de *frame* o enquadrament en la producció de notícies. El *framing* és un procés de selecció i èmfasi de determinats aspectes de la realitat en un text comunicatiu, de manera que es promou una definició concreta del problema plantejat, una interpretació causal, una avaluació moral i/o una recomanació per al seu tractament (Entman, 1993: 52). Quan es parla d'*enquadrament noticable*, es fa referència a la forma com un mitjà de comunicació o un informador enfoca un tema, fixa una agenda d'atributs i utilitza un angle determinat. Aquests enquadraments són marcs que permeten al periodista gestionar grans quantitats d'informació de manera ràpida i efectiva i preparar-la per al consum del públic (Igartua i Humanes, 2004: 257). L'enfocament és la «idea central organitzadora del contingut de les notícies que aporta un context mitjançant un procés de selecció, èmfasi, exclusió i elaboració» (Tankard *et al.*, 1991: 3).

El sociòleg Erving Goffman (1974) va ser el primer que va utilitzar el concepte *framing*, partint de la base que l'individu percep una realitat que organitza individualment i segons la societat en conjunt. De fet, la ciutadania acaba entenent aquesta realitat gràcies a aquests marcs de referència, els *frames*, que alhora serveixen per a construir el relat dels esdeveniments i fer-ne una interpretació i contextualització (Vliegienthart i Zoonen, 2011). Entman (1993) concep el *framing* com una selecció de la realitat, perquè, a través del que el periodista posa de manifest, es dona una imatge determinada del que succeeix al món. Per tant, un enquadrament noticable ofereix una perspectiva determinada que invita el subjecte a visionar un tema determinat des d'una perspectiva particular. Dirigint l'atenció cap a determinats elements o atributs, els enquadraments en limiten o en silenci d'altres i donen una visió parcial de la realitat (Igartua i Humanes, 2004: 257). En aquest sentit, Sábada (2008: 79) defensa que els *frames* se situen en l'àmbit de la creació de notícies i la interpretació del món, més que no pas en el dels seus efectes. Des de la perspectiva de la recerca en comunicació, es concep el *framing* com una forma de comprendre el procés de definició i construcció dels temes públics a través de les organitzacions informatives.

Tenint en compte el caràcter sociopolític de la revolució tunisiana, l'estudi de la representació mediàtica de la política europea que van fer Semetko i Valken-

burg (2000), en què van identificar cinc enquadraments noticiables, és apropiat per a abordar la nostra recerca. Els cinc marcs genèrics que van detectar, i que ampliarem en l'apartat de la metodologia, van ser: d'interès humà, de conflicte, de moralitat, d'atribució de responsabilitat i de conseqüències econòmiques. Algunes recerques sobre les revoltes àrabs, en què s'ha estudiat la cobertura mediàtica a partir de l'elaboració de *frames* específics, aporten una mica de llum sobre la qüestió. «Canvi de règim» i «reformes polítiques» van ser els marcs interpretatius predominants fixats pels principals diaris dels Estats Units en les informacions sobre les revoltes àrabs del període comprès entre el 18 de desembre del 2010 i el 8 d'abril del 2011 (Rasul i Asim, 2014). Per la seva banda, un estudi sobre la cobertura que les webs d'Al Jazeera English, BBC i *China Daily* van fer durant la revolució a Egipte del 9 al 13 de febrer del 2011, mostra com els *frames* específics predominants són «afers públics» i «aixecament popular» (Karyotakis *et al.*, 2017). Una altra recerca sobre *framing* centrada en els editorials dels diaris impresos *The News International* i *Arab News*, de Pakistan i l'Àrabia Saudita, respectivament, entre el gener del 2011 i el desembre del 2012, revela com els periòdics van emmarcar positivament les demandes dels manifestants i negativament la postura de les autoritats governamentals (Afzal i Harun, 2020). Estudis sobre processos polítics amb presència d'episodis de protesta i mobilització com, per exemple, el Procés català durant els mesos de setembre i d'octubre del 2017, mostren com la cobertura mediàtica de la premsa internacional va estar dominada pel *frame* de conflicte (Perales-García i Pont-Sorribes, 2018; Pont-Sorribes, Perales-García, Mauri-Ríos i Tulloch, 2019).

3. Metodologia

La complexitat del cas d'estudi recomana apostar per una metodologia quantitativa d'anàlisi de contingut (Krippendorff, 1990; Sánchez Aranda, 2005). Es tracta d'un mètode d'estudi sistemàtic, objectiu i quantitatiu (Bardin, 1996: 32), que permet mesurar unes variables determinades i examinar científicament tant els significats com els significants (Wimmer i Dominick, 2001: 133). Berelson (1952: 18) i Igartua i Humanes (2004) recomanen la utilització d'aquesta aproximació metodològica en considerar-la el mètode per excel·lència d'investigació en comunicació per a analitzar els missatges mediàtics. En relació amb el mètode emprat per a l'anàlisi de marcs dominants en la cobertura mediàtica d'un país àrab com Tunísia, De Vreese, Peter i Semetko (2001: 108-109) consideren que l'aproximació a l'estudi de les notícies des de la perspectiva del *framing* genèric està suficientment contrastada i estandarditzada per a poder analitzar enquadraments en països diferents i posteriorment fer comparacions si la recerca ho requereix.

Pel que fa a l'estudi de les temàtiques predominants en les unitats informatives, la metodologia emprada per Kiousis (2004) i Aira (2008) ens servirà per a identifi-

car, classificar i comparar els temes o punts clau. Un cop feta la identificació de les temàtiques predominants en cada mitjà, podrem analitzar si la cobertura d'un determinat mitjà condiona la tematització que la resta de mitjans realitzen sobre un fet i, per tant, es produeix la fixació de l'agenda intermèdia (Dearing i Rogers, 1996: 20-21; McCombs, 2006: 61).

3.1. Mostra

La investigació consisteix en un estudi sincrònic de la informació publicada, un total de dues-centes noranta unitats informatives, per tres diaris d'abast internacional i els llocs web de quatre de les televisions d'informació 24 hores més importants del món durant quinze dates concretes de la revolució tunisiana escollides per la seva transcendència i compreses entre el 17 de desembre del 2010 i el 20 de gener del 2011. Els tres periòdics són el francès *Le Monde*, el britànic *The Guardian* i l'*International Herald Tribune*, nom amb què es conegué la versió internacional del *The New York Times* fins al 2013.¹ Aquests rotatius s'han escollit per la seves dades d'audiència, la trajectòria, el país de publicació i l'experiència acreditada en la cobertura d'esdeveniments de característiques semblants a la revolució tunisiana. A més, les tres capçaleres van participar en la publicació de les filtracions dels cables de WikiLeaks el 2010, alguns dels quals treien a la llum les males pràctiques del règim totalitari de Ben Ali a Tunísia.

Pel que fa a la selecció de les plataformes en línia d'Al Jazeera English, la CNN, la BBC i France 24 English, s'han tingut en compte les dades d'audiència, el país de publicació, el fet que la televisió es pugui visualitzar en directe per Internet i la trajectòria i experiència en la cobertura de fets semblants a l'aixecament popular tunisià. És important assenyalar que s'ha descartat la televisió com a mitjà d'anàlisi, perquè l'entorn en línia ofereix una informació molt més detallada, rica i valuosa per a conèixer el procés de producció informativa. A les plataformes en línia, a més de trobar la peça audiovisual que s'ha emès a la televisió, en la majoria dels casos aquesta apareix acompanyada d'un text, gràfics i/o infografies on s'amplia la informació. Condicionats per limitacions temporals, en nombroses peces televisives que tenen una durada propera als dos minuts, els periodistes han d'ometre en moltes ocasions les fonts d'on han obtingut determinades informacions o dades. Unes fonts corresponents a agències de notícies o organismes el coneixement de les quals enriqueix l'anàlisi i permet aprofundir molt més a l'hora de saber com és el procés de configuració del discurs periodístic (Meseguer, 2016).

3.2. Mètode d'anàlisi

Tenint en compte els objectius de la recerca, s'ha dissenyat una graella per a analitzar i identificar els *frames* predominants, així com també els temes o punts clau recurrents en la cobertura informativa. En el cas dels *frames*, per a cada unitat d'anàlisi, i després de fer-ne la visualització i la lectura, es detecta l'enquadrament dominant. És aquell que es considera preponderant o principal en el conjunt, és a

dir, aquell que té més presència que la resta. Per tant, encara que en una mateixa informació hi hagi diversos enquadraments, només s'anota el dominant. Per poder establir els diferents enfocaments noticiosos dels mitjans de comunicació escollits respecte de la revolució de Tunísia, ens hem basat en la classificació de Semetko i Valkenburg (2000: 95-96). Aquesta categorització pren com a punt de partida la identificació que prèviament van establir Neuman, Just i Crigler (1992: 62-74), els quals van tipificar els cinc marcs més comuns utilitzats pels mitjans de comunicació: el d'impacte humà, l'econòmic, el de conflicte, el de moralitat i el de desemparament (*powerlessness*, en anglès), que fa referència al «domini de forces sobre grups o individus febles».

Semetko i Valkenburg (2000) proposen una aproximació deductiva, en què es defineixen teòricament determinats enquadraments genèrics com a variables d'anàlisi i després es verifica la seva existència i freqüència a les notícies. Els cinc tipus d'enquadraments noticiables que identifiquen són: de conflicte (DC), d'interès humà (IH), de conseqüències econòmiques (CE), de judici moral (JM) i d'atribució de responsabilitat (AR).

— De *conflicte* (DC): es tracta la informació per a emfatitzar el conflicte entre individus, grups o institucions com a estratègia per a captar l'interès de l'audiència.

— D'*interès humà* (IH): es tracta la part humana de la qüestió i s'enfoca el problema des d'un angle emocional, dramatitzant i intentant personalitzar per captar l'interès públic.

— De *conseqüències econòmiques* (CE): es fa menció del problema abordat fent especial èmfasi en les conseqüències econòmiques que poden afectar individus, grups, institucions, regions o països.

— De *judici moral* (JM): es fa al·lusió al context ètic, moral o religiós i es presenten prescripcions sobre com s'hauria d'actuar d'acord amb una ètica particular.

— D'*atribució de responsabilitat* (AR): se centra el relat dels fets en l'anàlisi de les responsabilitats (del Govern, d'individus o grups específics) tant en la causa com en la resolució d'un problema concret.

El segon paràmetre analitzat correspon als temes o punts clau, és a dir, els arguments recurrents en les unitats informatives que ens descriuen el procés de tematització i el patró de comportament que van tenir els set mitjans de comunicació que conformen el nostre corpus d'anàlisi durant la cobertura de la revolució tunisiana. Per elaborar la llista de punts clau inclosos a la graella d'anàlisi, s'ha pres com a referència la metodologia utilitzada per autors com Kiousis (2004) i Aira (2008: 425). Spiro Kiousis va determinar vuit temes clau durant la campanya electoral del 2000 als EUA i després va analitzar la rellevància d'aquestes temàtiques en la cobertura que *The New York Times* en va fer. Un mètode similar va emprar Aira, el qual, a partir de la lectura amb detall de l'Estatut d'autonomia aprovat pel Parlament de Catalunya el 2006, va encabir el seu contingut en diferents paraigües temàtics, que després va identificar a les portades dels diaris analitzats.

Pel que fa a la nostra recerca, hem identificat els punts clau en la bibliografia consultada per elaborar el marc històric on s'expliquen les causes principals que van portar a l'esclat de la revolució tunisiana (Álvarez-Ossorio i Gutiérrez, 2011; Bassets, 2012; Ben Romdhane, 2011; Camau, 1989; Godec, 2009; Mahjoub; 2006; Rodríguez, 2012; Segura i Mas, 2013). Uns arguments recurrents que coincideixen amb les principals qüestions sensibles al món àrab i que Al Jazeera va abordar des del seu naixement el 1996 (Lamloum, 2006; Lynch, 2006; Miles, 2006; Rugh, 2004; Samuel-Azran, 2010; Seib, 2012). Tenint en compte aquestes consideracions, s'han identificat un total de quinze punts clau: *autoritarisme, repressió, corrupció, censura, atur, economia, drets humans, democràcia, llibertat, terrorisme, islamisme, estabilitat, dignitat, seguretat i xarxes socials*.

4. Anàlisi i resultats

4.1. Frames predominants

L'anàlisi de la cobertura informativa sobre la revolució a Tunísia a partir de les dues-centes noranta unitats informatives analitzades de les quatre plataformes en línia de les televisions i dels tres diaris, i en el període de temps acotat, dona com a resultat un predomini clar del *frame* de conflicte que representa aproximadament el 67% del total. A continuació, se situa l'enquadrament d'interès humà, que és predominant en el 18% del total d'informacions analitzades. En últim lloc, hi apareixen els *frames* següents: el d'atribució de responsabilitat, que representa el 10%; el de judici moral, el 3%, i el de conseqüències econòmiques, el 2% (taula 1).

El mitjà de comunicació en què el *frame* de conflicte és més predominant és France 24 English, present en el 77% de les seves unitats informatives. Seguida-

%	BBC	France 24 English	CNN	Al Jazeera English	International Herald Tribune	The Guardian	Le Monde	Total
Conflicte	75,5	77	70,7	60	68	65,2	62,71	67
Interès humà	16,3	12,5	14,6	26,7	16	17,4	10,17	18
Atribució de responsabilitat	4,1	4,17	12,2	8,9	12	8,7	20,34	10
Judici moral	4,1	2,16	2,5	2,2	0	4,35	6,78	3
Conseqüències econòmiques	0	4,17	0	2,2	4	4,35	0	2

Taula 1. Frames predominants en la cobertura de cada mitjà i a escala global

Font: Elaboració pròpia.

ment, se situen la BBC amb un 75 % i la CNN amb un 70,7 % d'informacions que presenten aquest enquadrament. Per sota d'aquest llindar del 70 %, trobem l'*International Herald Tribune* amb el 68 %, el diari britànic *The Guardian* amb el 65,2 % i *Le Monde* amb el 62,71 %. En últim lloc, se situa Al Jazeera English, ja que només en el 60 % de les seves informacions predomina el *frame* de conflicte. El rotatiu francès va dedicar un elevat nombre d'informacions a qüestionar i responsabilitzar el Govern de Nicolas Sarkozy per la seva actitud i condescendència amb el règim de Ben Ali; per aquest motiu, el percentatge del *frame* de conflicte és menor. Al Jazeera English, per la seva banda, va enquadrar la realitat des del punt de vista de l'interès humà en més unitats informatives que qualsevol altre mitjà, per aquest motiu les informacions amb *frame* de conflicte només assoleixen el 60 %. L'aixecament popular tunisià va ser un conflicte de caire sociopolític, i, per tant, el predomini d'aquesta tipologia de marc noticable amb més del 65 % de presència entra dintre de la lògica informativa. Manifestacions, disturbis i repressió policial van ser diaris durant la pràctica totalitat dels dies analitzats, d'aquí la seva prevalença en la cobertura mediàtica dels mitjans estudiats.

El segon enquadrament noticable amb més presència als mitjans analitzats és el d'interès humà. Aquest *frame* l'identifiquem en el 26,7 % de les informacions d'Al Jazeera English, en el 17,4 % de les unitats de *The Guardian*, en el 16,3 % de les peces de la BBC i en el 16 % de les informacions de l'*International Herald Tribune*. Amb una presència inferior al 15 %, trobem la CNN, France 24 English i *Le Monde*. En el cas del mitjà qatarià, l'enquadrament d'interès humà està present en les informacions relatives a Mohamed Bouazizi i la seva família, en les peces que tracten de les raons per les quals protesten els manifestants, la fugida de Ben Ali, la dimissió dels membres de l'oposició que es van incorporar al Govern d'unitat nacional i el retorn de destacats membres opositors exiliats.

Pel que fa al *frame* d'atribució de responsabilitat, aquest enquadrament noticable té una presència del 20,34 % a les informacions de *Le Monde*, del 12,2 % a la CNN i del 12 % a la versió internacional del *The New York Times*. Per sota del 10 % de mitjana se situen la resta de mitjans analitzats. L'antic vincle colonial de França amb Tunísia i la seva línia editorial de centreesquerra van fer que *Le Monde* fos especialment crític amb el Govern francès de signe conservador presidit per Nicolas Sarkozy pels seus vincles amb Ben Ali, un règim que, segons nombrosos informes d'organitzacions de drets humans, violava drets tan fonamentals com la llibertat de manifestació o d'expressió. El diari francès va criticar especialment el fet que l'Elisi no qüestionés la repressió dels cossos de seguretat del règim tunisià contra les protestes pacífiques que reclamaven principalment treball, drets i dignitat. Globalment, aquest enquadrament està present en aquelles informacions que expliquen les causes de la dimissió i la fugida de Ben Ali, així com en aquelles en què els manifestants exigeixen al primer ministre Mohammed Ghannouchi i al president interí Fouad Mebazaa que abandonin el Govern d'unitat nacional perquè els tunisians els identifiquen com a membres de l'antic règim. El *frame* d'atribució de

responsabilitat també està present en aquelles informacions en què s'exigeixen explicacions i responsabilitats als governs i governants dels EUA, França i la Unió Europea per la seva actitud de connivència amb el règim de Ben Ali, fins pràcticament el dia de la seva fugida cap a l'Aràbia Saudita.

Les peces informatives amb un *frame* predominant de judici moral són principalment aquelles en què es qüestionen algunes pràctiques del Govern tunisià com la corrupció i la violació dels drets humans, i també la postura de suport cap al règim de Ben Ali per part del gruix de la comunitat internacional. Per mitjans, aquest enquadrament va tenir major presència a *Le Monde*, a causa de les crítiques abocades sobre el Govern francès, al qual acusaven de donar suport al règim de Ben Ali durant la revolta tunisiana. Aquest *frame* té una presència del 4,35 % a *The Guardian* i del 4,1 % a la BBC, en informacions en què es fiscalitza i critica la connivència que durant dècades van tenir les cancelleries occidentals amb les dictadures àrabs. A la resta de mitjans, les unitats informatives on predomina aquest enfocament de judici moral no supera el 3 %.

El *frame* que menys presència va tenir en els mitjans analitzats va ser el de conseqüències econòmiques. A *The Guardian*, el 4,35 % de les informacions van enquadrar-se amb aquest enfocament, mentre que a France 24 English va assolir el 4,17 %, a l'*International Herald Tribune* el 4 % i a Al Jazeera English el 2,2 %. A la resta de mitjans de comunicació no hi trobem cap unitat informativa amb aquest enquadrament. Les informacions van cobrir, principalment, qüestions relatives als béns de la família Ben Ali o a l'impacte econòmic de la revolta tunisiana sobre determinats àmbits de l'economia tunisiana com el sector turístic.

4.2. Temàtiques predominants

Els temes o arguments recurrents durant la cobertura informativa de la revolució a Tunísia ens ajuden a descriure i entendre el patró de comportament dels diferents mitjans de comunicació analitzats. En termes absoluts, l'atur va ser utilitzat com a argument recurrent l'11,5 % de les vegades, la situació econòmica el 10 % i la corrupció i l'autoritarisme el 9,8 % de les ocasions. A continuació, se situen la llibertat amb el 8,6 %, les xarxes socials amb el 8,4 %, la repressió amb el 8,2 % i la democràcia amb el 7,8 %. Amb nivells d'aparició menors al 7 %, trobem la censura amb el 6,2 %, els drets humans amb el 5,7 %, l'islamisme amb el 4,3 %, i, ja amb índexs molt poc significatius, apareixen l'estabilitat amb el 2,9 %, la seguretat amb el 2,4 %, el terrorisme amb el 2,3 % i la dignitat amb el 1,4 % (taula 2).

L'atur va ser la temàtica predominant per a quatre dels set mitjans que conformen el cos d'anàlisi. Concretament, va ser el tema més recurrent a les quatre plataformes en línia de les televisions. A la BBC aquesta temàtica va aparèixer el 15,2 % de les ocasions en proporció a la totalitat dels temes. A la CNN el 12,5 %, a Al Jazeera English el 12,1 % i a France 24 English l'11,8 %. A l'*International Herald Tribune* va representar el 13,7 % de la totalitat dels arguments recurrents, però l'autoritarisme i la repressió superen l'atur amb el 14,8 %. Tant a *The Guardian*

%	BBC	France 24 English	CNN	Al Jazeera English	International Herald Tribune	The Guardian	Le Monde	Total
Atur	15,2	11,8	12,5	12,1	13,7	8	7,3	11,5
Situació econòmica	14,4	11,1	10,7	12,1	7	7,1	7,9	10
Corrupció	10	9,8	7,7	11,2	13,7	8,9	7,3	9,8
Llibertat	9,2	9,8	11,3	8,1	4	8	10,1	8,6
Xarxes socials	8	6,5	10,7	7,6	6	12,5	7,3	8,4
Censura	7,6	7,8	9,5	5,1	3	4,5	5,6	6,2
Drets humans	6,8	7,8	3,6	5,6	4	4,5	7,3	5,7
Democràcia	6,8	7,3	8,3	8,1	7	8,9	8,4	7,8
Autoritarisme	5,2	7,8	6	7,1	14,8	13,4	14	9,8
Repressió	3,6	9,2	7,7	5,6	14,8	8,9	7,9	8,2
Estabilitat	2,8	2,6	2,4	4,1	2	3,7	2,8	2,9
Seguretat	2,8	1,3	4,2	6,1	1	–	1,2	2,4
Dignitat	2,8	0,6	–	1	1	0,9	3,4	1,4
Islamisme	2,8	2	2,4	3,6	5	8	6,7	4,3
Terrorisme	2	4,6	3	2,5	3	2,7	2,8	2,3

Taula 2. Temàtiques recurrents durant la cobertura informativa*Font: Elaboració pròpia.*

com a *Le Monde* aquesta temàtica no va superar el 10 %, perquè altres aspectes van tenir més importància en la cobertura d'aquests dos rotatius. En aquest sentit, cal destacar que en una data tan avançada com el 2 de gener del 2011, Al Jazeera English va emetre el programa *Inside Story*, de 23,5 minuts de duració, amb el títol «La crisi de l'atur a Tunísia». ² Aquesta peça informativa, que compta amb la participació de diferents analistes, va contribuir a fixar les principals temàtiques i els focus d'interès que després van incidir de manera directa en la cobertura que van fer la resta de mitjans. Els punts clau en els quals incideix aquest programa d'anàlisi sociopolítica són, a més de l'atur, la situació econòmica, la censura i la manca de llibertats, l'autoritarisme i la corrupció.

La situació econòmica va ser la temàtica amb major presència en la cobertura de tres mitjans de comunicació analitzats. A la BBC va suposar el 14,4 % del total d'unitats informatives, a Al Jazeera English exactament la mateixa dada que l'atur, el 12,1 %, i a France 24 English l'11,1 %. A la CNN va representar el 10,7 % i va ser el tercer argument més recurrent juntament amb les xarxes socials. A *Le Monde* va

ser el tercer tema que més va aparèixer juntament amb la repressió, representant el 7,9%. A *The Guardian* i a l'*International Herald Tribune* va suposar el 7,1% i el 7%, respectivament, però en aquests mitjans hi va haver altres arguments recurrents que van tenir major importància.

Per la seva banda, la corrupció va ser el segon punt clau més rellevant a l'*International Herald Tribune* i Al Jazeera English amb el 13,7% i l'11,2% de presència en la cobertura de la revolta tunisiana, respectivament. La corrupció va ser el tercer argument més recurrent a la BBC amb el 10%, a France 24 English amb el 9,8%, a la CNN amb el 10,7%, a Al Jazeera English amb l'11,2% i, finalment, a *The Guardian* amb el 8,9%, al mateix nivell que la democràcia i la repressió. A *Le Monde* va ser el quart punt clau amb el 7,3%, empatat amb la mateixa presència que les xarxes socials. La llibertat va ser la temàtica més rellevant per a *Le Monde*, amb el 10,1% de presència respecte a la totalitat d'arguments recurrents, fet que evidencia com els valors i la idiosincràsia del país on s'edita el diari influeixen en la seva visió de les coses i, per tant, en la seva cobertura d'un esdeveniment com és la revolta tunisiana. En aquest sentit, cal recordar que el lema «Llibertat, igualtat i fraternitat» proclamat durant la Revolució Francesa de 1789 encara avui és un dels eixos pilars de la V República Francesa, com queda recollit en la Constitució del 1958 vigent en l'actualitat. A la BBC va ser el quart aspecte més important amb el 9,2%, a France 24 English va ser el tercer amb el 9,8%, conjuntament amb la corrupció, com també ho va ser a la CNN amb l'11,3%. A Al Jazeera English va ser el quart, juntament amb la democràcia, amb el 8,1%. A *The Guardian* aquest punt clau va suposar el 8% dels arguments recurrents i a l'*International Herald Tribune* només el 4%.

Les xarxes socials van ser el tema amb més presència a *The Guardian* amb el 12,5% i el tercer a la CNN amb el 10,7%. A la resta de mitjans aquest argument recurrent va situar-se entre el 8% i el 6% de presència en la cobertura de la revolta tunisiana en proporció a la totalitat de temàtiques. La censura va tenir una presència important en la cobertura de la CNN amb el 9,5% respecte a la totalitat de punts clau, a la de France 24 English amb el 7,8% i a la BBC amb el 7,6%. A la resta de mitjans, aquest argument recurrent es va situar per sota del 5,6% de presència en la informació sobre l'aixecament popular tunisià. Pel que fa a la resta de temàtiques, els drets humans van presentar índexs de presència important en la cobertura de France 24 English amb el 7,8%, a *Le Monde* amb el 7,3% i a la BBC amb el 6,8%. La democràcia va ser el segon tema amb més presència a *Le Monde* amb el 8,4% de presència i el tercer a *The Guardian* amb el 8,9%. A Al Jazeera English va ser el tercer juntament amb la llibertat amb el 8,1%. A la resta de mitjans, la democràcia va tenir menys importància en la cobertura si ho comparem amb la resta de punts clau.

En relació amb l'autoritarisme com a argument recurrent, va ser el que va tenir més presència en la cobertura de l'*International Herald Tribune* amb el 14,8%, juntament amb la repressió. A *Le Monde* amb el 14% i a *The Guardian* amb

el 13,4% també va ser la temàtica més important. A la resta de mitjans, l'autoritarisme va tenir uns índexs de presència entre el 7,8% i el 5,2%. La repressió va ser, juntament amb l'autoritarisme, la temàtica amb més presència a l'*International Herald Tribune* amb el 14,8%, i va ocupar el tercer lloc a France 24 English amb el 9,2% i a *The Guardian* amb el 8,9%. A *Le Monde* aquest argument recurrent va assolir el 7,9% de presència respecte a la totalitat dels punts clau, a la CNN el 7,7% i en darrer lloc se situen Al Jazeera English amb el 5,6% i la BBC amb el 3,6%. L'estabilitat va tenir un índex de presència a tots els mitjans analitzats inferior al 4,1%, mentre que la seguretat va assolir el 6,1% a Al Jazeera English i menys del 4,5% a la resta dels mitjans. La dignitat i el terrorisme van ser temes amb un índex de presència inferior al 4,6%. Finalment, l'islamisme va tenir una presència significativa a *The Guardian* i *Le Monde* amb el 8% i el 6,7%, respectivament, respecte a la totalitat de temàtiques.

5. Conclusions

L'aixecament popular tunisià és una revolució de naturalesa social i política i, per tant, els mitjans de comunicació tendeixen a enquadrar la gran majoria de les informacions des del punt de vista del conflicte. Les protestes, els aldarulls i la repressió policial van ser continus durant la pràctica totalitat dels dies analitzats, d'aquí la seva prevalença. En el cas de la revolució tunisiana, els mitjans de comunicació van emfatitzar el conflicte entre els manifestants que exigien tota una sèrie de millores socials i un govern caracteritzat per l'autoritarisme i l'immobilisme. Un gruix important de la seva cobertura es va centrar a buscar històries que aguditzessin encara més les insalvables diferències entre el gruix del poble tunisià i la seva cúpula governamental. En una situació de crisi extrema com pot ser una tragèdia, una revolució o una guerra, és important que els mitjans de comunicació respectin els codis ètics i deontològics i evitin tendir a l'espectacularització (Pont, 2008: 263). Les unitats informatives en què predomina la segona tipologia d'enquadrament amb més presència, la d'interès humà, són aquelles en què s'informa sobre Mohamed Bouazizi, les peces en què es tracten els motius que van portar els tunisians a sortir al carrer a manifestar-se, així com històries focalitzades en la figura del president Ben Ali, els membres del seu executiu i els principals líders opositors. Cal destacar que Al Jazeera English va enquadrar la realitat des del punt de vista de l'interès humà en més unitats informatives que qualsevol altre mitjà.

En un conflicte social de les característiques de la revolució tunisiana, la construcció del temari, és a dir, la tematització, es produeix a partir de la interacció de dos elements: les causes principals que estan darrere del conflicte i les temàtiques considerades prioritàries pels mitjans de comunicació que han establert l'agenda intermèdia. En aquest sentit, és important destacar que Al Jazeera English es va

aprofitar de l'experiència i el bagatge adquirit per la seva versió en àrab, i va situar l'atur, la situació econòmica, la corrupció, l'autoritarisme i la llibertat com a temes principals de la seva cobertura. Per efecte de l'agenda intermèdia, també van esdevenir les temàtiques que la resta de mitjans van considerar centrals per a les seves informacions. Es pot concloure que les televisions van fixar l'atur com l'aspecte més rellevant de les seves cobertures. La desocupació va ser el tema al qual més unitats informatives van dedicar Al Jazeera English, France 24 English, la CNN i la BBC. Per la seva banda, l'*International Herald Tribune*, el diari francès *Le Monde* i el britànic *The Guardian* van considerar l'autoritarisme com la temàtica més significant. En aquest sentit, cal destacar que l'estret vincle de Qatar amb la resta del món àrab i l'antiga relació colonial de França amb el nord d'Àfrica van portar Al Jazeera English i France 24 English a un millor coneixement de la situació i a una anticipació informativa que provocà que la resta de mitjans els prenguessin com a referència per fer la seva cobertura. Finalment, cal assenyalar que els resultats de l'anàlisi dels *frames* i els punts clau predominants també permeten concloure que la línia editorial dels mitjans i l'agenda política dels propietaris dels mitjans, com en el cas d'Al Jazeera English, van influir en el predomini d'uns enquadraments noticiables i d'unes temàtiques sobre les altres. 🗨️

Notes

I1 El 25 de febrer del 2013 s'anunciava el 125è aniversari de la capçalera i el canvi de nom de la versió internacional. L'*International Herald Tribune* passava a anomenar-se *The International New York Times*. «At 125 Years, a Rechristening for *The Herald Tribune*». *The New York Times* [en línia] (25 febrer 2013). <<https://nyti.ms/2UUWYWRk>> [Consulta: 14 juny 2020].

I2 «Inside Story: Tunisia's unemployment crisis». *Al Jazeera English* [en línia] (2 gener 2011). <<https://www.youtube.com/watch?v=fJ5wa61jhDY>> [Consulta: 2 agost 2020].

Bibliografia

- AFZAL, M.; HARUN, M. (2020). «News framing of the Arab Spring Conflict from the lens of newspaper editorials». *International Journal of English Linguistics* [en línia], 10 (1). <<http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3513513>> [Consulta: 15 juny 2020].
- AIRA, J. A. (2008). *La construcció mediàtica de l'agenda política. El pes del màrqueting polític en les estratègies partidistes. El cas de l'enquadrament mediàtic de l'Estatut de Catalunya 2006*. Barcelona: Universitat Ramon Llull.
- AL JAZEERA ENGLISH (2011). «Timeline: Tunisia's uprising. Chronicle of nationwide demonstrations over the country's unemployment crisis» [en línia]. <<https://bit.ly/3ec83EH>> [Consulta: 15 juny 2020].
- ÁLVAREZ-OSSORIO, I.; GUTIÉRREZ, I. (2011). *Informe sobre las revueltas árabes*. Madrid: Ediciones del Oriente y del Mediterráneo.
- BARDIN, L. (1996). *Análisis de contenido*. Madrid: Akal.
- BASSETS, L. (2012). *El año de la revolución*. Madrid: Taurus.
- BEN ROMSHANE, M. (2011). *Tunisie: état, économie et société: ressources politiques, légitimation et régulations sociales*. París: Publisud.
- BERELSON, B. (1952). *Content analysis in communication research*. Nova York: Free Press.
- CAMAU, M. (1989). *La Tunisie*. París: Presses Universitaires de France, p. 52.
- CARRERA, M. P.; LIMÓN, N.; HERRERO, E.; SAINZ DE BARANDA, C. (2013). «Transmedialidad y ecosistema digital». *Historia y Comunicación Social*, 18, p. 535-545.
- DE VREESE, C. H.; PETER, J.; SEMETKO, H. A. (2001). «Framing politics at the launch of the euro: A cross-national comparative study of frames in the news». *Political Communication*, 18 (2), p. 107-122.
- DEARING, J. W.; ROGERS, E. M. (1996). *Communication concepts 6: Agenda-setting*. Thousand Oaks, CA: Sage, p. 20-21.
- ENTMAN, R. (1993). «Framing: Toward clarification of a fractured paradigm». *Journal of Communication*, 43 (3), p. 52.
- GODEC, R. F. (2009). «Troubled Tunisia: What should we do?». *WikiLeaks* [en línia], cable 09TUNIS492. <<https://bit.ly/2Y6Am1P>> [Consulta: 17 juny 2020].
- GOFFMAN, E. (1974). *Frame analysis: An essay on the organization of experience*. Nova York: Harper & Row.
- GROSSI, G. (1985). *Rappresentanza e rappresentazione: percorsi di analisi dell'interazione tra mass media e sistema politico in Italia*. Milà: Franco Angeli.
- HARBZ, Z. (2011). «Arab revolutions and the social media effect». *M/C Journal* [en línia], 14 (2). <<https://doi.org/10.5204/mcj.364>> [Consulta: 1 octubre 2020].
- IGARTUA, J. J.; HUMANES, M. L. (2004). *Teoría e investigación en comunicación social*. Madrid: Síntesis, p. 244-257.
- INSTITUT EUROPEU DE LA MEDITERRÀNIA (2018). *Med.Cronos: Cronología de los principales acontecimientos políticos en el mundo árabe mediterráneo* [en línia]. <<https://bit.ly/3fpuLto>> [Consulta: 17 juny 2020].
- JENKINS, H. (2008). *'Convergence culture': La cultura de la convergencia de los medios de comunicación*. Barcelona: Paidós.
- KARYOTAKIS, M. A.; PANAGIOTOU, N.; ANTONOPOULOS, N.; KIOUREXIDOU, M. (2017). «Digital media framing of the Egyptian Arab Spring: Comparing Al Jazeera, BBC and China Daily». *Studies in Media and Communication* [en línia], 5 (2), p. 66-75. <<https://doi.org/10.11114/smc.v5i2.2664>> [Consulta: 13 juny 2020].

DAVID MESEGUER-MAÑÀ I CARLES PONT-SORRIBES

- KIOUSIS, S. (2004). «Explicating Media Salience: A factor analysis of *New York Times* issue coverage during the 2000 U.S. presidential election». *Journal of Communication*, 54, p. 71-87.
- KRIPPENDORF, K. (1990). *Metodología del análisis de contenido: Teoría y práctica*. Barcelona: Paidós.
- LAMLOUM, O. (2006). *Al-Jazira, espejo rebelde y ambiguo del mundo árabe*. Barcelona: Hacer.
- LIM, M. (2013). «Framing Bouazizi: 'White lies', hybrid network, and collective/connective action in the 2010-11 Tunisian uprising». *Journalism* [en línia], 14 (7), p. 921-941. <<https://doi.org/10.1177/1464884913478359>> [Consulta: 1 octubre 2020].
- LYNCH, M. (2006). *Voices of the New Arab Public: Iraq, Al-Jazeera and Middle East politics today*. Nova York: Columbia University Press.
- MAHJOUB, A. (2006). «Túnez 50 años después de la independencia: ¿una experiencia paradógica?». *Afkar Ideas* (primavera/verano), p. 78-81.
- MARLETTI, C. (1985). *Prima e dopo: tematizzazione e comunicazione politica*. Torí: ERI.
- McCOMBS, M. (2006). *Estableciendo la agenda: El impacto de los medios en la opinión pública y el conocimiento*. Barcelona: Paidós, p. 61. [Traducció d'Òscar Fontrodona]
- McCOMBS, M.; EVATT, D. (1995). «Los temas y los aspectos: explorando una nueva dimensión de la *agenda setting*». *Comunicación y Sociedad*, 8 (1), p. 7-32.
- McCOMBS, M.; SHAW, D. (1972). «The agenda-setting function of the mass media». *Public Opinion Quarterly*, 36.
- MESEGUER, D. (2016). *Anàlisi de la cobertura mediàtica de la revolució tunisiana: enquadraments, agendes i discurs de la premsa internacional durant l'aixecament popular que va canviar el món àrab*. Barcelona: Universitat Pompeu Fabra.
- MILES, H. (2006). *Al Jazeera: How arab TV news challenged the world*. Londres: Abacus.
- NEUMAN, W. R.; JUST, M. R.; CRIGLER, A. N. (1992). *Common knowledge: News and the construction of political meaning*. Chicago: The University of Chicago Press.
- PERALES-GARCÍA, C.; PONT-SORRIBES, C. (2018). «The Spanish-Catalan political crisis as represented in the UK, French and German press (2010-2017)». *ESSACHESS - Journal for Communication Studies* [en línia], 11 (2), p. 147-162. <<https://bit.ly/2Y7Ri8g>> [Consulta: 16 juny 2020].
- PONT, C. (2008). *Protocols, actors i comunicació institucional en episodis d'emergència: Estudi de la gestió informativa de l'esfondrament d'un túnel del metro al Carmel de Barcelona*. Barcelona: Universitat Pompeu Fabra.
- PONT-SORRIBES, C.; PERALES-GARCÍA, C.; MAURI-RÍOS, M.; TULLOCH, C. D. (2019). «The role of the international press in framing the catalan sovereignty process. Analysis of ten leading EU and US newspapers 2010-2017». *Catalan Journal of Communication and Cultural Studies*, 11 (2), p. 209-226.
- RASUL, A.; ASIM, M. M. (2014). «How US newspapers framed the Arab Spring». *Media Asia* [en línia], 41 (1), p. 86-100. <<https://doi.org/10.1080/01296612.2014.11690002>> [Consulta: 14 juny 2020].
- ROBLEDO-DIOSES, K.; ATAMARA-ROJAS, T. (2018). «Periodismo transmedia y consumo mediático de la generación millennial». *Anagramas-Rumbos y sentidos de la comunicación*, 17 (33), p. 105-127.
- RODRIGO, M. (1989). *La construcción de la noticia*. Barcelona: Paidós.
- RODRÍGUEZ, O. (2012). *Yo muero hoy: Las revueltas en el mundo árabe*. Barcelona: Debate.
- RUGH, W. A. (2004). *Arab mass media: Newspapers, radio and television in arab politics*. 1a ed. Westport: Praeger Publishers.
- SÁDABA, T. (2008). *Framing: el encuadre de las noticias: El binomio terrorismo-medios*. 1a ed. Buenos Aires: La Crujía.
- SALAVERRÍA, R. (2003). «Convergencia de los medios». *Chasqui: Revista Latinoamericana de Comunicación*, 81, p. 32-39.
- SAMUEL-AZRAN, T. (2010). *Al-Jazeera and US war coverage*. Nova York: Peter Lang, p. 83.
- SÁNCHEZ ARANDA, J. J. (2005). «Análisis de contenido cuantitativo de medios». A: BERGANZA, R.; RUIZ SAN ROMÁN, J. A. *Investigar en comunicación*. Madrid: Mc Graw Hill.
- SARNELLI, V. (2013). «Tunisia, Egypt and the voices of the revolution in Al Jazeera English». *Journal of Arab & Muslim Media Research* [en línia], 6 (2), p. 157-176. <https://doi.org/10.1386/jammr.6.2-3.157_1> [Consulta: 4 octubre 2020].
- SCOLARI, C. (2013). *Narrativas transmedia: Cuando todos los medios cuentan*. Barcelona: Deusto.

FRAMES I TEMÀTIQUES PREDOMINANTS DURANT LA COBERTURA INFORMATIVA INTERNACIONAL

- SEGURA I MAS, A. (2013). *Estados Unidos, el islam y el nuevo orden mundial*. Madrid: Alianza.
- SEIB, P. (2012). *Al Jazeera English: Global news in a changing world*. Nova York: Palgrave Macmillan.
- SEMETKO, H. A.; VALKENBURG, P. (2000). «Framing european politics: A content analysis of press and television news». *Journal of Communication*, 2, p. 93-109.
- SOENGAS, X. (2013). «El papel de Internet y de las redes sociales en las revueltas árabes: una alternativa a la prensa oficial». *Comunicar: Revista Científica de Educomunicación*, 41 (XXI), p.147-155.
- TANKARD, J. W. [et al.] (1991). «Media frames: approaches to conceptualization and measurement». *Paper presented at the Association for Education in Journalism and Mass Communication*. Boston: MA.
- TUCHMAN, G. (1978). *Making news: A study in the construction of reality*. Nova York: Free Press.
- VLIEGENTHART, R.; ZOONEN, L. van (2011). «Power to the frame: Bringing sociology back to frame analysis». *European Journal of Communication*, 26 (2), p. 101-115.
- WIMMER, R.; DOMINICK, J. (2001). *Introducción a la investigación de medios masivos de comunicación*. Mèxic DF: Internacional Thomson Editores, p.122-136.